

Статията на тема: „Материали от Националната кръгла маса „Университетската научна периодика в областта на медиите и комуникациите - актуални проблеми и перспективи““ се публикува с подкрепата на Фонд „Научни изследвания“ при МОН по проект (Договор № КП-06-НП7/29 от 08.12.2025 г.), одобрен в конкурсната сесия „Българска научна периодика – 2026“ за издаване на рецензираното научно сп. „Медии и език“ (ISSN 2535-0587). Фонд „Научни изследвания“ не носи отговорност за съдържанието на материалите.

Материали от Националната кръгла маса „Университетската научна периодика в областта на медиите и комуникациите - актуални проблеми и перспективи“

К Л Ю Ч О В И Д У М И

научна периодика,
отворена наука
индексиране
редакционно-издателски софтуер

Р Е З Ю М Е

На 20 октомври 2025 г. от 9.30 ч. до 14.00 ч. в Нова конферентна зала в Ректората на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ се проведе Националната кръгла маса на тема: „Университетската научна периодика в областта на медиите и комуникациите – актуални проблеми и перспективи“. Кръглата маса се организира по проект „Университетската научна периодика в областта на медиите и комуникациите – актуални проблеми и перспективи“ (Договор 80-10-42 от 23.05.2025 с ръководител: проф. д.н. Андреана Ефтимова) към Фонд „Научни изследвания“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Събитието отбеляза Международната седмица на открития достъп до научна информация, която тази година се провежда от 20 до 26 октомври и е с надслов „Кой притежава нашето знание?“ Мото на седмицата е изказването на Мишел Бачлет, върховен комисар на ООН по правата на човека, което гласи: Нашият призив днес е принципен, животоспасяващ и спешен. Хората по целия свят се нуждаят от държави, международни организации, научни и медицински институции и специалисти, за да осигурят възможно най-широк обмен на научни знания и възможно най-широк достъп до ползите от научните знания. Това е ключово за всяка ефективна политика в областта на общественото здраве. То е от съществено значение за борбата с изменението на климата (<https://www.openaccessweek.org/>).

Проф. д.н. Андреана Ефтимова, основател и главен редактор на сп. „Медии и език“ и преподавател в Софийския университет: Очакванията ми да видя аудитория от запалени хора, които се занимават с университетските списания, се

оправдаха. Благодаря Ви, че сте тук и Ви приветствам с добре дошли. Идеята за тази кръгла маса ми хрумна преди няколко месеца по повод на една добра инициатива на Университетската библиотека и в частност на доц. Яврукова, която е свързана с въвеждането на професионален софтуер за управление на редакционно-издателския процес.

Този софтуер се нарича Open Journal System. Всички го познават. Поне колегите, които се включиха в тази платформа, вече го познават.

Аз съм изключително щастлива като главен редактор на едно от университетските списания в областта на медиите и комуникациите да работя с тази платформа. Защо? Защото тя даде възможност процесът по редактиране, по публикуване на научните текстове да бъде максимално бърз, лесен и ефективен. Няма да разказвам за трудностите, с които се сблъсках при работата си с Wordpress, например с имплементирането на представки за редактиране, рецензиране и подаване на ръкописи, както и за усилията, които съм полагала, за да участвам в проекти с цел осигуряване на средства за хостинг и домейн.

И именно във връзка с този професионален софтуер ми хрумна идеята, че е добре списанията, които се включват в подобни мащабни професионални платформи, да имат връзка, редакционните им екипи да се познават. И най-вече мисля, че средата в която развиваме нашите списания, би трябвало да бъде здравословна, да бъде подчинена на общи стандарти и в същото време тези стандарти да са адекватни на българската научна традиция. Ние можем да развиваме ефективно и добре своите дейности, свързани с научното публикуване, благодарение на здравословната среда, благодарение на контекста, който осигуряват и другите научни списания. Т.е., бих искала да кажа, че нито едно списание не може да бъде успешно, ако списанията, които са около него, не са успешни, не са стабилни. Смятам, че трябва да бъдем заедно, в една общност, и заедно да се стараем и да опитваме да развиваме научното публикуване. Това беше първоначалната идея, заради която реших да организирам тази кръгла маса. Тя се осъществява по проект „Университетската научна периодика в областта на медиите и комуникациите – актуални проблеми и перспективи“ (договор № 80-10-42 от 23.05.2025) на Фонд „Научни изследвания“ към Софийския университет. Благодаря ви много, че се включвате, защото това е шанс да се запознаем.

Точно преди началото на кръглата маса се запознах с редица колеги, които отговарят за списания, които съм чела и следя. Сега имаме възможност да разговаряме заедно.

За начало ще ви предложа едно свое обобщение на проблемите, с които се сблъскаме. Смятам, че всички познават тези проблеми. Аз се опитах да ги обобща, поставяйки най-напред **въпроса за отворения достъп, за отворената наука.**

Всички знаете, че напоследък се говори много за това. Доц. Биляна Яврукова, която е директор на Университетската библиотека, ни е обещала да ни говори малко повече за отворената наука. Концепция, която впрочем още през XVII в. е възникнала с едно от първите научни списания. Възникнала е в Западна Европа и се развива с оглед на демократизирането на научното общуване, на научното публикуване. Всички сме съгласни, че протича процес на демократизация и отслабва хегемонията на хартиените издания, които са малко тромави и забавят процеса на публикуване. Появи се възможността за дигитално публикуване на научни изследвания и това е съществен процес, който съпътства демократизацията и либерализацията на научното общуване. Основната концепция при отворената наука е, че всеки един от нас трябва да има свободен и неограничен достъп до научното познание. Би следвало потребителите да имат неограничен и безплатен достъп до съдържанието на изданията, да могат да отпечатват, разпространяват и ползват по всякакъв начин публикувани текстове, разбира се, спазвайки закона. Тази идея е залегнала в стандарти, свързани най-вече с електронното публикуване, което ни дава възможност по-пълноценно и най-вече по-бързо да достигаме до съвременните научни постижения.

Разбира се, **ролята на библиотеките** в тази ситуация се променя много. Тук присъстват представители на библиотеки: Народната библиотека, библиотеката на Нов български университет, Университетската библиотека. Ролята на библиотеките е променена. Те стават активни участници в поддържането на електронните научни ресурси, дори понякога изпълняват и ролята на издатели, поддържат електронни репозиториуми, електронни списания, бази от данни, електронни колекции. Професионалният софтуер Open Journal System, за който споменах, има официално наименование и то е „софтуер за управление и публикуване на списания с отворен код“. Платформата periodicals.uni-sofia.bg към Университетската библиотека се попълва вече активно със списания на Софийския университет не само в областта на медиите и комуникациите, но и в други научни области. Съобщението за кръглата маса беше публикувано на сайта на списанието „Медии и език“ именно в тази платформа и стои там и досега. Едно от важните неща, които трябва да споменем във връзка със софтуера Open Journal System, са либерализираните условия за ползване на научната периодика, които изискват осигуряване на уникални номера за идентификация - DOI. Това става много лесно с тази платформа. Става автоматично за текстовете, които се публикуват през нея. Научните текстове в интернет пространството могат да се намерят по своя собствен уникален номер.

Не мога да отмина **проблемите, които съпътстват сформиранието на редакционните колегии и тяхната работа**. Предполагам всички вие като участници в редакционни колегии и редакционни бордове разчитате на редакционен оперативен състав за всяко списание. Това са хората, които се грижат

за текстовете - от тяхното предаване до тяхното публикуване, независимо дали те са онлайн, или на хартия. Този оперативен състав, поне в нашето списание, наричаме редакционна колегия. Редакционният борд е, така да се каже, тежката артилерия. Това са хората, които участват като гаранتي с имената си, с публикациите зад себе си, с авторитета си. Те не вземат толкова активно участие в оперативната работа, но са задължителна част от редакционния състав на всяко научно списание, най-вече защото това се изисква от индексираниите и реферираниите бази данни, особено реферираниите списания. Тези изисквания към редакционните бордове ще коментираме след малко.

Редакционните колегии, разбира се, оформят редакционните политики на едно списание. Те не могат да са твърде различни, що се отнася до научните списания. Има обаче определени стандарти. **Тематичният обхват** на изданията е съществена част от облика на едно научно списание. Колеги, започнах списанието си „Медии и език“ с идеята то да бъде фокусирано върху изследвания по лингвистика, медиалингвистика, медиастилистика, психо- и социалингвистични проблеми, свързани с езика и стила на медиите. Но се оказва, че този периметър е твърде тесен и трудно се набират автори за списанието, така че се наложи да го разширим. Разширихме го дотам, че в момента включва всякакви проявления на езика и стила: в областта на връзките с обществеността, включва дори медиатизацията на политическото общуване и на изкуството. Наложих се да разширим обхвата, тъй като беше твърде тесен и създаваше трудности. Предполагам, че на всяко едно от научните списания се налага да ревизира първоначалната си визия за тематичния обхват, да го разшири, за да има възможност да покани повече автори и да осигури на аудиторията си повече и по-разнообразни изследователски перспективи. Надявам се, че вие ще споделите после и вашия опит в тази посока.

Разбира се, **езиково-стиловите изисквания** към текстовете не могат да са твърде вариативни.

Надявам се, че и вие ще поставите проблеми, свързани с редакционните политики, с **отговорностите на редакторите**. Това са вътрешноорганизационни дейности. Смятам, че всички ние се сблъскваме с ограничения човешки ресурс, с ограничения брой участници в оперативната работа. Аз специално съм изключително благодарна на докторантите си, които вече не са докторанти, а са защитили своите дисертации - д-р Йордан Карапенчев и д-р Александър Георгиев, които работят абсолютно безкористно. Трябва да споменем, че обикновено в научните списания се работи на добра воля, с някаква надежда главният редактор да осигури минимално заплащане за усилията, които се полагат, например чрез реализирането на проекти. Всъщност основната мотивация в работата на членовете на екипите в тези списания е вярата в науката, в желанието да се развива дадена научна област. Аз съм изключително благодарна на хората, които ми помагат, и съм сигурна, че всички вие работите по

този начин, с тази мотивация и полагайте усилия да развивате своите списания. Ясното разпределение на задълженията е важно за всеки екип, но понякога има сблъсъци заради прекомерното натоварване на членове на екипите.

Що се отнася до **редакционните бордове**, вие знаете добре изискванията на реферираните бази данни. Те държат на определено съотношение между чуждестранните и българските учени в борда. Между другото, когато се кандидатства с проектни предложения, задължително се отбелязва квотата на чуждестранните и на българските учени. Ще оставя вие да коментирате това, но ми се струва, че подценяването на българските учени и изобщо това изискване за международна видимост на членовете на бордовете не е съвсем обмислено. Във всички случаи е важно да има квоти за чужди учени, но българските учени трябва да имат своето място в тези редакционни бордове и тяхното участие да не бъде подценявано, поне що се отнася до оценката на тези издания от индексиралите и рефериращите бази данни.

Наукометричните бази данни наложиха към членовете на бордовете изисквания за публикации в реферирани и индексирани издания, както и за висок h-индекс. Обикновено колкото по-висок е h-индексът, т.е. цитируемостта на учените, участващи в редакционните бордове, толкова по-висока е и оценката на списанието и то има шанс да влезе в Scopus или Web of Science. Много често в научни класификатори хуманитарните и социалните науки стоят под една шапка. Осигуряването на висок h-индекс, както и на публикации в реферирани издания за хуманитарни и социални науки е много по-трудно, отколкото за математическите, медицинските и други науки. В тази връзка вчера влязох в топ хиляда на българските учени според h-индекса им в Google Scholar. Там почти липсваха учени от хуманитарните и социалните науки. Повечето бяха в областите *математика, химия, физика, медицина, металургия, енергетика* и др. Тоест, ако наистина се поставят еднакви изисквания за всички научни направления, ще е доста трудно. В тези научни области, от които има учени сред топ хиляда, обикновено проучванията се правят в екипи и по този начин се осигурява висок индекс на цитируемост на много учени. Докато в хуманитарните и социалните науки изследователите работят по-скоро индивидуално. Хуманитарната мисъл не е толкова екипно дело и ние няма как да си осигурим такава висока цитируемост.

Качеството на текстовете също спада към проблемите, които съпътстват всички редакционни екипи на списанията. Качеството на текстовете е свързано с авторите на първо място, разбира се. Всички ние искаме да публикуваме качествени текстове. Затова се организира двойно сляпо рецензиране. Редакционните колегии също имат право на обсъждане и на финално решение. Но на първо място, намирането на автори, и то на качествени автори, е много трудно. Истинско предизвикателство е да се намерят автори, защото има прекалено много научни издания, а малко автори,

особено такива, които бързо да могат да напишат научен текст. А и научната работа не е бързо писане, а процес! Качеството изисква обмисляне и осъществяване на изследователски процедури, които изискват време. Най-активно пишещите се оказват докторантите и дипломантите, защото пишат по необходимост. Те не бива да бъдат подценявани в никакъв случай, но при тях трябва да се извършва особено сериозен подбор. Колегите от академичната среда – преподаватели и изследователи, успяват все по-трудно да откликват с текстове на покана за публикация. Те са разкъсани между различни покани за конференции, вследствие на които се съставят сборници, покани за сборници по повод юбилеи на колеги. Самата аз миналата година написах четири текста по повод юбилеи на колеги. Когато ме питат каква ми е ползата от това, аз отговарям, че обичам и уважавам тези хора, защото съм работила с тях, и не мога да не ги почета с текст. Но тези текстове не влизат, разбира се, в обращение в научната периодика. Те не са видими, защото обикновено са в сборници, които не се индексират. Така че е все по-трудно да се намират хора, които да предлагат текстове за неиндексирани издания.

Тогава откъде се захранват списанията с текстове? Най-вече се възползват от конференции, семинари и кръгли маси, от които после се събират текстове и се публикуват. Това е най-честата практика. Публикациите по проекти много често запълват цели броеве и дори специални броеве, но разбира се, се насочват предимно към издания, реферирани в Scopus и Web of Science, тъй като проектните програми имат изисквания към наукометричните показатели на публикационната дейност. Това поставя неиндексирани списания в по-неизгодна позиция.

Създаването на лоялност към изданието зависи в голяма степен от редакционния екип, от отношението на редакторите към автора, от степента на удовлетвореност на автора от бързината и коректността на публикуването, от разпространението и видимостта на неговия текст. Тук има редица критерии, които могат да помогнат, за да може списанието да изгради един лоялен авторски екип, на който може да разчита.

Мотивация за публикуване: Сред пречките, свързани с мотивацията за публикуване, е наличието на голям брой научни списания, които „разфокусират“ авторите. Разбира се, не можем да хвърлим вината върху демократизацията на научното публикуване, защото именно тя дава възможности на повече хора да не чакат така, както се чакаше в предишни периоди.

Например преди 25 години беше общоизвестно, че в Годишника на Факултета по славянски филологии се приемаха трудно текстове, още повече на докторанти. Годишникът беше място за утвърдени изследователи. Затова демократизацията на научното публикуване, освен негативи, носи и положителни черти – дава видимост на текстове, които при други обстоятелства биха чакали с години. Що се отнася до

емпиричните изследвания, много важно е те да видят бял свят и да намерят своето място, преди да остарееят, за да са близо до периода, в който са проведени.

Друга причина за намалена мотивация за публикуване са твърде многото и различни стандарти за оформление на текстовете, които отблъскват авторите. Нееднократно съм чувала оплаквания от авторите, че непрекъснато трябва да се съобразяват с изискванията на различните списания. Аз самата се сблъсквам с това. Липсата на единен стандарт е едно допълнително затруднение за авторите. Ако приемем например единен стандарт за хуманитарни и социални науки, който да следват всички списания, тогава авторите могат да насочват текстовете си към различни издания, без нужда от допълнителна преработка. В момента в качеството си на автор преработвам библиографии според различни стандарти за цитиране и разбира се, след това, ако реша да събера няколко статии в книга, се захващам да уеднаквя цялата библиография и да я върна обратно към определен стандарт. Това, разбира се, утежнява работата на авторите и много от тях не са склонни да я вършат, а редколегиите нерядко са изправени пред необходимостта да свършат вместо авторите тази работа с ограничения човешки ресурс, с който разполагат.

Езикът на текстовете: Колеги, доминацията на английския език много ме притеснява, защото съм българист и смятам, че има определени научни полета, в които английският език затруднява изключително много представянето на научните изследвания.

Подготвих текстове на английски език за сп. „Философия“ и сп. „Социологически преглед“ (благодаря на доц. Жана Попова, която ме покани). По този повод имах дискусия с редакторите на едното списание, защото работя с примери на български език в областта на медийния език и стил и трябва да ги превода. Често в английския език думите и изразите нямат тези нюанси, с които са употребени в българския. За мен е изключително сложно да преработвам всички графики, които отразяват изследвания, проведени на български. Не мога да махна българските думи от текста, както ме призоваха в едното списание, защото това е все пак изследване на българската медийна реч и е задължително примерите да са дадени и на изходния език, и в превод. Така че за мен това е двоен и троен труд, който полагам за оформяне на текстовете си на английски. Разбира се, текстове на английски език трябва да има, защото те са по-видими в чужбина, но ми се струва, че се ценят много повече от текстовете, публикувани на български език.

Етичните стандарти: Тук може много да се говори. Дали може да се препубликуват материалите например? Получихме писмо от г-жа Грашкина, директор на НАЦИД, в което тя информира, че текст, публикуван на български език и на английски, трябва да се опише като една публикация. Т.е. тук нямаме етичен сблъсък, защото НАЦИД позволява препубликуване на текст на чужд език, но нямаме и особена мотивация да публикуваме един текст на два езика, защото се отчита една публикация.

Научното рецензиране в периодиката: Тук мога да отворя голяма дискусия, но ще се спра накратко. Преглеждайки нашия професионален софтуер за управление на редакционно-публикационния процес – Open Journal Systems, видях, че едно от списанията там предлага задължително рецензиране, но и опция за рецензиране по желание на автора, т.е. авторът може да се откаже от рецензиране. Аз за първи път научавам за тази практика, но си заслужава да помислим какво ли би означавало това и защо едни автори да са съгласни с рецензиране, докато други могат да го откажат. По какъв начин ще оценим качеството на текстовете, как ще гарантираме равнопоставено отношение към постъпилите материали?

Проф. Мария Ендрева, главен редактор на сп. „Германистика и скандинавистика“ и преподавател в Софийския университет: Ако списанието иска да влезе в международни бази данни, такъв вариант не съществува.

Проф. Андреана Ефтимова: За първи път чувам рецензиране по желание, но си заслужава да го коментираме, ако някой има опит.

Проф. Мария Ендрева: Няма сериозно списание, което да приеме такава практика. В двете системи, с които ние работим, OJS и Scholar One, има графа, в която авторите могат да предложат кой да ги рецензира. Но дали редакционната колегия ще се съобрази с това, е нейно решение. Ние сме обявили, че в нашето списание се рецензират всички статии и авторите не могат да решават дали текстовете им ще бъдат рецензирани или не.

Проф. Андреана Ефтимова: Точно така. Предварително се обявяват правилата за рецензиране на сайта на списанието и се приема, че всеки автор, който подава текста си, се е съгласил предварително с тях. Друг проблем е дали двойното сляпо рецензиране е сляпо. Това е един въпрос, който зададох и на друг форум за научната периодика, проведен в ЮЗУ. В българските условия аз смятам, че не е. Веднага по библиографията рецензентът може да познае кой е авторът на текста. Авторите у нас имат склонност към самоцитиране и обикновено посочват собствените си имена. Така че дали е сляпо рецензирането, или играем на сляпо рецензиране, ще се радвам да го обсъдим.

Гл. ас. д-р Данко Георгиев, редактор в „Серия Обществени комуникации“ и преподавател в Шуменския университет: Ако статиите са четени някъде на конференция, много лесно се проверяват.

Проф. Андреана Ефтимова: Добре дошли, казвам на доцент Тодорова от ЮЗУ – главен редактор на списание „Езиков свят“, реферирано в Scopus. Много благодаря на Биляна, че пътува и дойде, както и на колегите от Шуменския университет. Изключително благодарна съм за тяхното отношение към форума, за тяхното внимание.

Относно местоработата на рецензентите изискването на научните бази данни е за вътрешни и външни рецензенти. Обикновено в нашето списание определяме един вътрешен и един външен рецензент. Какво означава вътрешен? Да е от институцията, която издава списанието. Външният рецензент е от друга институция, опитваме се да е колега от други университети в страната. Разбира се, това не е задължително, но някои от базите данни го поставят като изискване. В интерес на истината подборът на рецензенти се следи и ние изготвяме таблици със съотношения на вътрешните и външните рецензенти, за които благодаря на д-р Георгиев. Правим тези таблици, защото често се изискват при подаването на проектни предложения или по други поводи.

Заплащане на рецензентите не се предвижда в най-разпространения случай. Евентуално може да им се даде служебна бележка, че са участвали в този процес. Но скоро прегледах едно чуждо списание, което изискваше такса от 600 долара. И изрично споменавах, че не се изисква такса за публикация, не се изисква такса за редакционна работа, а таксата от 600 долара се изисква за заплащане на рецензенти.

Дали е истина, или не е, просто ми попадна този сайт и ми беше любопитно да прочета, че такава голяма сума според нашите стандарти, се изисква именно за заплащане на рецензентския труд.

За **индексирането** нямам намерение да говоря, защото ще поканя д-р Карапенчев да сподели опита си от индексирането на нашето списание, с което се занимаваше предимно той. Аз се включих тук-таме, но той отговаряше за ERIH PLUS. Там имаме два неуспешни опита, но вторият, след наше възражение, завърши успешно и успяхме да индексирате сп. „Медии и език“. Процесът на реферирание в международните бази данни Web of Science и Scopus е твърде дълъг и сложен. Когато и да съм попитала българската секция на Web of Science как може да стане включването на списанието, те ми изпращат сух имейл да изчета изискванията. Да си призная не ми се четат 100 страници, а и не разполагам с толкова време. Вероятно преувеличавам, разбира се, но наистина е трудоемко.

Така че за мен и яснотата, и прозрачността на изискванията към кандидатстващите списания са под въпрос, както и този продължителен и усложнен мониторингов процес, при който трябва задължително да отделим един човек от ресурса на редакционната колегия, за да се занимава само с комуникацията с хората, които наблюдават списанието.

Депозирание и съхранение на научните публикации: В споменатото писмо на г-жа Грашкина се напомня, че националните научни издания, включително електронните, трябва да депозират всички свои броеве в Националната библиотека съгласно разпоредбите в чл. 3 от Закона за задължително депозирание на екземпляри. Това е още едно вменено задължение на редакционните колегии на

научните списания. Те трябва да изпращат броевете си в PDF формат. Първото изискване на Националната библиотека беше тези броеве да се депозират на флашка. След като ми взеха флашката, не можах да намеря флашки с малка памет. Слава богу, вече броевете може да се изпращат по имейл. Винаги получавам подписан приемо-предавателен протокол. Тази процедура е задължителна, тъй като публикациите на авторите не се признават в НАЦИД, ако не бъдат депозирани в Националната библиотека.

Благодаря Ви, че ме изслушахте. Не знаех, че ще говоря толкова дълго, когато се готвех. И сега няма как да предявявам претенции Вие да говорите 10 минути. Имаме няколко предварително заявени презентации на колеги. Моля ви да ги изслушае и тогава да започнем дискусиата, като задържите въпросите и казусите, които имате от богатата си практика, за финалната дискусия.

Проф. Андреана Ефтимова: Моля да заповяда проф. Мария Ендрева, главен редактор на сп. Германистика и скандинавистика.

Проф. Мария Ендрева: Здравейте колеги, аз съм от Факултета по класически и нови филологии, катедра „Германистика и скандинавистика“. Ние правим това списание от 5 години. В момента ще излезе петият му брой, още не сме го сложили онлайн, но се подготвя. Досега имаме четири издадени броя, както и два специализирани тома. Тук можете да ги видите (показва слайд на презентацията). Преди 2 години чествахме 100 години на специалност „Немска филология“ и тези два тома са от юбилейната конференция, която направихме. Определили сме ги като специализирани томове на нашето списание.

Нашето списание работи с две системи. Първо бяхме с OJS, където имаме 120 регистрирани рецензенти, а това е много. Това са международни учени. Разбира се, има и български германисти, но те са ограничен брой. По-голяма част от германистите са най-вече от Европа. Оказва, че тези хора, които ние регистрираме в OJS, не са видими за Web of Science и по тази причина не ги признават там, ако нямат нарочна регистрация като рецензенти в Web of Science. Този проблем се преодолява, ако имаш ScholarOne. Именно заради това направих всичко възможно нашето списание да премине от OJS в ScholarOne, въпреки че той се заплаща. Актуалният пети брой го правим на ScholarOne, тъй като когато регистрираме рецензенти, те са свързани с Web of Science и автоматично ги признават за рецензенти в Web of Science.

Докт. Диана Гърличкова, докторант в Софийския университет: Бих искала да вметна нещо. Има plug in, допълнителен OJS, който, когато рецензентите завършат рецензията си, изпраща информация в профила им в Web of Science, но плъгинът се заплаща допълнително – чрез абонамент на годишна база.

Проф. Мария Ендрева: Когато преди няколко години имплементирах списанието в OJS, говорих с проф. Елиза Стефанова, че искам ScholarOne, но тя каза, че не ми трябва ScholarOne, че имаме система, която е безплатна. Обаче когато искаш да се включиш с всичките пълноценни функции, се оказва, че трябва да платиш. И ако ще трябва да платим, по-добре да платим за Scholar One. Това е моята логика. За мен е все едно. Двете платформи са доста сходни.

Тук съм отворила да видите какво е ScholarOne, понеже последния брой го правихме на него (показва слайд от презентацията). Това е сравнимо с OJS – много прегледно се виждат докъде са стигнали статиите. Предполагам, че повечето работите с OJS и знаете за какво става дума. Надяваме се, че тази платформа, която в момента сме интегрирали, ще имаме по-голям успех, когато кандидатстваме в Web of Science. Дали това е напрасна надежда, или е оправдана, ще видим.

За мен беше много фрустрираща идеята да работим на празни обороти. Ние сме събрали 120 рецензенти. И разчитаме на тях, имаме много материали за своите броеве, които бяха специализирани, включително от чуждестранни учени.

Имахме 45 статии, като преобладаваха текстове на чуждите учени. Това е голяма бройка. Тоест изцяло изпълняваме всички изисквания на базите. Но имаме и специализирани броеве – друг проблем, когато кандидатстваш.

Така от няколко години се подготвяме да се индексирате в различни бази данни. До този момент са тези, в които сме успели. Повечето са безпроблемни. Препятствие е ERIN PLUS. Там бяхме приети от първия път, тъй като предварително се бяхме подготвили и отговорихме на техните изисквания.

Сега, след този брой, ще кандидатстваме в DOAJ, тъй като те имат изискване редколегията да не участва със собствени статии в определени броеве.

Доц. Васил Загорев, главен редактор на сп. „Издател“ и преподавател в УниБИТ: Може да проверите, тъй като ние преведохме правилата. Става въпрос за процентно съотношение.

Проф. Мария Ендрева: Да, трябва да са минимум 50 на 50, но ние заради тези специализирани броеве, от които излязоха два тази година, не отговаряме на това изискване, тъй като там по-голямата част от участниците в редколегията има статии. Това е логично, защото си поканил тези хора да дойдат на конференция, а после те са дали статии за публикуване. Сега с новия брой имаме много по-малък процент участие на редколегията, така че вече мисля, че ще отговорим на условията.

Ние се целим към Web of Science. Там следим всичките изисквания, които трябва да изпълним. Имали сме няколко срещи с представители на Web of Science, на които те ни съветват, направихме анализ къде какво ни лисва. Напаснали сме нещата според

изискванията на Web of Science и поради тази причина в ERIN PLUS веднага ни приеха, видяха, че отговаряме на тези изисквания.

След петия брой, който ще излезе сега, че ще кандидатстваме в DOAJ и непосредствено след това ще кандидатстваме в Web of Science. Дали ще ни приемат? Аз съм малко скептична, но всяка година се стараем да отговаряме на всички изисквания. Не знам дали те четат самите статии.

Това е новият брой, който ви показвам (показва слайд от презентацията). Всяка година успяваме да направим един брой с между 250 и 300 стр., даже понякога имаме и повече от 300 стр. Но тази година след два специализирани броя, които излязоха пролетта, пети брой се оказа с по-малък обем. При всички положения се стремим да имаме някакво качество. Как се оценява това качество, не мога да кажа. Дали тези статии ще бъдат оценени високо, или не, нямам представа. Но за разлика от това, което каза проф. Ефтимова, нашето списание не се разширява, т.е. ние сме тематично много структурирани и приемаме текстове само в областта на германистиката и скандинавистиката. Нищо друго. Това много ограничава, но от друга страна, е някакъв шанс да приемат текста Ви по-бързо. Защото колкото е по-специализирано едно списание, толкова по-голям шанс има специалистите да публикуват в него.

И сега от това, което бих ви споделила на всички от разговорите ми с представители на базите данни, е, че е много важно ние да се позиционираме чисто, да има някаква политика на списанието, която да е видима за съответните бази. Например беше ни препоръчано, след като сме тясно специализирано списание, да се позиционираме не като национално, а като регионално издание, т.е. тук, на Балканите, в Югоизточна Европа. И ние в момента сме се позиционирали като такова списание. Затова сме поканили в редколегията учени от Сърбия, от Румъния, от Гърция и от Турция. Имаме германисти и от Германия, и от Полша. Но сме се опитали да покажем чрез редколегията, че това списание е с регионален обхват. Това, което ни липсва, е, списанието да функционира на практика като регионално, защото нямаме статии от тези страни. Надяваме се догодина да започне да функционира като такова.

В този брой имаме само статии от България и от някои европейски държави: имаме една коледжа от Румъния, която сега работи в Париж, имаме от Цюрих, имаме от други места, но от Сърбия, Румъния, Гърция нямаме все още. Надявам се новите членове на редколегията да ни дават от техните държави поне по една статия на година - техни докторанти примерно (макар че ние много не искаме докторанти), техни колеги. Съжалявам, колеги, публикуваме, разбира се, текстове на докторанти, но повече искаме да имаме текстове на утвърдени учени. Засега обаче нямаме голям избор. Квотата ни на отхвърлени статии не е голяма. Това също се гледа в базите данни, доколкото знам. В момента имаме общо 13 материала – 11 статии, 2 рецензии, сред които имаме отхвърлени едно или две неща, което пак е някакъв

процент. Не знам обаче дали е достатъчен. Това се доказва от системата Scholar One. В нея остават текстовете, рецензиите и съответно се вижда, че някои текстове са с отрицателни рецензии и не минават. Чрез тези системи можем да докажем наличието на отхвърлени статии. Но за да отхвърляш много, трябва да имаш много постъпили текстове. А ние нямаме чак толкова постъпления и съответно си ги пазим. Даже моля някои рецензенти да са по-милостиви, защото знам, че този текст няма да мине през рецензия, ако съответният специалист рецензент приложи истинските си критерии.

Така че тези практики също съществуват. Не искам повече да задържам вниманието Ви. Ако имате въпроси, с удоволствие ще споделя нашия опит такъв, какъвто е.

В 12 часа ще дойде д-р Иван Тенев, който се занимава с подаването на всички документи. Където сме подали, винаги са ни приели. Дано да продължи така и Web of Science.

Проф. Андреана Ефтимова: Това означава, че сте подготвени добре, като подавате.

Проф. Андреана Ефтимова: Любопитни сме да чуем повече за работата на колегите от Шуменския университет. Затова давам думата на ас. Биляна Живкова и гл. ас. д-р Данко Георгиев, за да представят изданието на Катедрата по журналистика и масови комуникации – „Серия Обществени комуникации“.

Ас. Биляна Живкова, редактор в „Серия Обществени комуникации“ и преподавател в Шуменския университет: Здравейте, колеги! Много ми е приятно да се видим. Ще Ви представя нашето списание, което е ежегодно издание на Катедрата по журналистика и масови комуникации към Шуменския университет. То стартира през 2011 г. със заглавие „Изследвания на медиите“, като първият отговорен редактор е проф. Елка Добрева, а сегашният е проф. Евдокия Борисова.

И ние сме започнали със специализирани медийни теми, като впоследствие сме ги разширили. Всеки път се стремим да разработваме определена тема, свързана с масмедията, връзките с обществеността, рекламата, фотографията и съвременните комуникации. Освен медийни изследвания се приемат и литературни, културологични и философски разработки. Ето част от темите, които сме покрили през годините: *Криминалното, Памет и медии, Употреби на образа, Скандалът, Границата, Забранени забравени книги*. Миналогодишното издание беше на тема *Време и памет*, посветено на покойни колега проф. Яни Милчаков.

В сборниците публикуват преподаватели, студенти, докторанти от Шуменския университет. Разбира се, поканили сме колеги от други университети и от чужбина. Стремим се да каним и експерти от други области. Публикуваме на български, руски, английски и сръбски език. Имаме отделни публикации и на други езици през годините. Нямаме строги ограничения в методите и методологията. Насърчават се

интердисциплинарните проучвания. Забелязвам, че е валидно за повечето научни издания.

Задължително в началото имаме информация за авторите, които участват в списанието: имейл адреси, с какво се занимават, какви са им интересите, за да могат читателите да се свържат с тях, ако имат мнения, идеи или искат да колаборират с авторите. Участието не изисква заплащане на такса. Списанието е с отворен достъп до изследванията, така че да има видимост на публикациите. Включени сме в СЕЕОЛ и НАЦИД. Тазгодишната тема е *Дипломацията*. Все още нямаме корица. Отговорен редактор на броя ще бъде проф. Евдокия Борисова.

Проф. Андреана Ефтимова: Благодаря на двамата колеги, които са изменили толкова дълъг път от Шумен, за да представят списанието. Но списанието наистина си заслужава. Броеве са прекрасни, а и вие ги издавате и онлайн, и на хартия. Да, това са великолепни издания, колеги, прекрасни издания с много качествени, стойностни и разнообразни текстове. И както виждам, списанието доста е разтворило блендата. Имах няколко покани и много съжалявам, че досега не съм успяла да се включа, защото, както вече казах, авторите много трудно успяват да се включат навсякъде.

В началото Ви споменах за докт. Диана Гърличкова. Тя е била на подобен форум в Румъния и ще ни разкаже повече за дискусиите на този форум, ще ни сподели своите впечатления от него.

Докт. Диана Гърличкова, редактор на сп. „Acta Medica“ и докторант в Софийския университет: Форумът беше в началото на годината и беше по проблемите на научното публикуване. Аз съм докторант на проф. Ефтимова. Моята област е не само детското, но като цяло книгоиздаването, но всъщност работя в медицинско списание към Медицинския университет в София и там проблемите се покриват до голяма степен с това, което се спомена дотук – неетично публикуване, фалшиви изследвания. Обемът на списания с медицинска проблематика е по-голям и са намесени много пари. Един от проблемите, които се обсъждаха на тази конференция и който ми стана много интересен впоследствие и така доразвих темата, е проблемът за т. нар. хартиени фабрики или *rare mills*. След малко ще говоря по-подробно за тях. Част от проблемите на съвременното научно публикуване се споменаха – фалшива информация, фалшиви данни, подвеждащи публикации, непрекъснато развиващия се и настъпващ изкуствен интелект, който става все по-голям проблем, натискът за непрекъснато публикуване. Тези проблеми водят и до появата на т.нар. хартиени фабрики. Какво представляват те? Точното определение за тях е: вид индустриална измама в издателския бранш. Те са търговско ориентирани, неофициални и често нелегални организации, които произвеждат и продават измамни или манипулирани ръкописи, наподобяващи легитимни такива. Какви услуги представят тези хартиени фабрики? Те могат да

започнат от най-малкото – всякаква академична помощ от провеждане на експерименти, когато става въпрос за медицински и друг тип данни, до написване на цели статии с фалшифицирани данни. Услугите, които предлагат тези фабрики, не са никак евтини. По информация в интернет, за публикуване на статия в списание с импакт фактор над Q3 цената може да стигне до 30 000 евро. Започва от 5 000 евро обикновено. В страни като Китай тези суми се плащат от доктори, за да могат да се хабилитират. Услугите, които тези фабрики предлагат, са не само продажба на готови статии, но и платено рецензиране, платено публикуване в списание и предоставяне на готови данни. Характеристиките на статиите са, че най-често те са с несъществуващи, а изфабрикувани данни. Много често са с манипулирани изображения, създадени с изкуствен интелект, и авторите обикновено са трудно проследими, без институционални имейли или ORCID или SCOPUS идентификационен номер.

Защо процъфтяват тези фабрики? В определени научни области, не зная за другите, но специално в медицината, авторите се притискат да публикуват по различни причини – академично израстване, професионални или финансови причини, или за престиж. Позволявам си една малка закачка, цитирайки известния слоган Publish or Perish! Да публикуваш или да загинеш! Хартиените фабрики често са отговор на този натиск.

Как става разпознаването на статия от хартиена фабрика? След тази конференция осъзнах, че съм получавала често такива статии, защото част от проблемите на нашето списание са точно обратните на тези, които проф. Ефтимова спомена – ние имаме прекалено голям наплив. Ежедневно пристигат десетки статии от Китай, Пакистан, Индия, Нигерия...

Как можем да ги разпознаем? Разпознаването не е никак лесно. Обикновено има червени флагове, които могат да ни подсказат за проблема. Това, с което можем да започнем, е проверка на авторите и тяхната идентичност. Може да се провери дали са регистрирани с ID в сайта на ORCID, да се проверят техните афилиации. Обикновено такъв червен флаг е, когато те не използват институционален имейл, а например използват имейл в gmail или yahoo, но разбира се, това не ни дава сигурност. Понякога специалистът лекар може да не е зачислен към университет, а просто към болница.

Другото, което може да ни накара да бъдем подозрителни към легитимността на текста и на данните в него, е наличието на множество малки изображения, графики, таблици и т.н., които могат да бъдат генерирани с изкуствен интелект. При съмнение от авторите могат да бъдат изисквани т. нар. „сурови материали“, за да е сигурно, че са истински, но това пак не е гаранция.

Това дали дадено изображение е създадено с изкуствен интелект е трудно доказуемо. Все още няма такива надеждни инструменти за откриването на подобни изображения. Друг червен флаг е, ако статиите идват под формата на покана за special issue, или са множество еднакво изглеждащи статии. Както казах, аз съм получавала десетки такива, те изглеждат по еднакъв начин. Много често авторският колектив е от едни и същи хора без институционална принадлежност. Но всичко това са само флагове, т.е. не може да се гарантира, че дадена статия е фалшива. Подходът за преценяване дали дадена статия е фалшива, е човешкият фактор, той е най-важен, т.е. редактор, организационен секретар, този, който получава статиите, преценява, като трябва да вземе предвид всички тези компоненти.

На тази конференция ни представиха автоматизирана система, която сама засича такива червени флагове, но крайната оценка е отново на редактора.

В презентацията си съм дала един пример. Това е статистика от 2000 до 2020 година за увеличаване на фалшивите статии. Последните години цифрите са нараснали още повече. На международно ниво има институции, които се борят срещу тези фабрики. Една от тях, която е и най-важната, е COPE (Committee on Publication Ethics). На нейния сайт са дадени повече насоки как да разпознаваме такива статии. Когато започнах да провеждам проучване в интернет, веднага започнаха да ми излизат реклами. Намерих фейсбук страница на фирма, която си предлага услугите и която няма официален уебсайт. Телефонът е с пакистански номер. Фейсбук страницата е на български и се предлага бързо публикуване в Scopus и в Web of Science. Това е голям проблем е в някои сфери, в медицината особено. И ние имаме същите проблеми с индексирани и реферирани. Кандидатствали сме в Web of Science и първо се прави техническа проверка. Ако получиш отказ, две години имаш забрана да кандидатстваш отново. В момента кандидатстваме към друга индексираща база данни – PubMed, и изискванията са километрични.

Доц. Вяра Ангелова, главен редактор на сп. „Медиалог“ и преподавател в Софийския университет: И мен ме е вълнувал този въпрос и наистина – медицината и химията държат първенството. Особено фармацията – там са големите пари, но и в нашия сектор го има този проблем. Можеш да си купиш не просто готова статия, можеш да си купиш място в творческия колектив, като цената варира в зависимост от това дали си първи автор, или трети автор. Проф. Бенбасат е прав да попита дали сте хващали такива случаи, защото подозира, че в цялата тази система съучастват и самите издания. Не само в Пакистан и Русия си правят някакви сделки с авторите, а при всички положения съучастват тези велики скопуски и уебсайтови издания, към които всички ние се стремим. Освен тази централизирана платформа, за която говорихте, има и такива онлайн частни детективи. Аз съм попадала на данни за България с конкретика: кое издание, кои са

българските автори, които са заподозрени, защото това не може да се докаже. И обикновено си личи по тематиката, която разработват, по съавторите.

Доц. Биляна Тодорова, главен редактор на сп. „Езиков свят“ и преподавател в ЮЗУ - Благоевград: Извън протокола, не съм много сигурна, че е твърде изгодно за някого да бъде главен редактор или член на редакционна колегия на списание в SCOPUS. Първия път, в който станах член на такава редакционна колегия, беше списание в Полша. След това се присъединих към екипа на сп. „Езиков свят“ през 2018 г. И по стечение на обстоятелствата вече от година и половина съм главен редактор на сп. „Езиков свят“. Нашето списание, за разлика от много скопуски списания, е без такса за публикуване и със свободен достъп, което значи, че ние работим доброволно и работим много именно заради всички тези изисквания, за които вече се говори.

В този смисъл, ако си редактор в Languages, които ти взимат 1600 франка, за да си подадеш материала, там бихме могли да подозираме, че има някакъв интерес, без по никакъв начин да ги обвинявам, че те са включени в нещо такова. В нашия случай, за съжаление, ние получаваме наистина всеки ден десетки статии, които изглеждат по идентичен начин. Обикновено са от автори, които са с някакви афилиации, истински или не съвсем, свързани с Пакистан, Индонезия, Киргизстан, Казахстан. Освен тях, имаме твърде много статии, които получаваме от Косово например. И аз имах нужда от известно време, в което трябваше да осмисля как и защо се случва това. Всъщност там има голям натиск. В Косово например, за да може да защити един докторант, трябва да има поне една статия в SCOPUS или Web of Science. Свързано е и с издигането в йерархията, с това дали някой да остане на редовно място, или не. Истината е, че тези хартиени фабрики работят, защото не са доизмислени правилата. И в много случаи тези изисквания, които се поставят, са нереалистични. Аз не смятам, че можем да очакваме от един докторант да има статия задължително в Web of Science или в SCOPUS. В момента, в който се постави такова изискване, веднага създава възможност за манипулация и за търсене на някакви други решения. А ние на Балканите и още по на Изток, а и още по на Запад, когато се наложи, винаги ще намерим решение. Щом като има нужда, появява се някой, който да задоволи тази нужда. За нас, редакторите, остава големият проблем как да се справим с това. Много е трудно, защото, както вече беше посочено, фалшификатът не може да се разпознае съвсем лесно. Ние проверяваме с Turnitin всички материали, но работата на изкуствения интелект не може да бъде хваната достатъчно адекватно с тази иначе скъпа програма.

В тази връзка на мен ми се иска да вметна за нашия опит със ScholarOne. Нашето списание работи с ScholarOne две години, между 2020 и 2022 г. Аз по това време бях администратор на тази платформа, тогава все още бях просто редактор. Не съм съвсем убедена до каква степен успехът и възможността за влизане в Web of Science

са свързани със ScholarOne. В нашия случай аз не съм кандидатствала по това време. Друг беше главният редактор – проф. Панайотова, но тя беше положила доста усилия и към онзи момент ние нямахме никакъв отговор от Web of Science. Когато станах главен редактор, кандидатствах отново. В момента сме в процес на оценяване и не мога да знам как ще завърши той, защото последната стъпка, която е най-важна, предстои. За верифицирането на рецензентите: не съм убедена, че трябва винаги да могат да се установят, защото сп. „Балканистичен форум“, което е в Web of Science, както и списанията на АзБуки, които също са в Web of Science, не работят със ScholarOne.

Проф. Мария Ендрева: А те работят ли с нещо? Аз имам поглед върху някои списания, там не се спазва нито тематика, нито всички изисквания. Те са абсолютно против всички правила на съответните бази данни, което доказва това, което Вие казахте. Аз имам подозрения как тези списания са влезли там, но когато и да съм попитала представители на съответните бази данни, те отричат, че е така. Тези списания в АзБуки не отговарят по никакъв начин на изискванията. Те не работят със софтуер за управление на редакционно-издателския процес.

Доц. Биляна Тодорова: Истината е, че на мен сп. „Български език и литература“ са ми изпращали да рецензирам статии. Така че нямам основания да подозирам нещо. Нашето списание в момента също работи по този аналогов начин. Ние се отказахме от ScholarOne, тъй като сумата е непосилна за заплащане. При положение че ние по никакъв начин не се финансираме, освен чрез проекти, които знаете, че не носят кой знае какви суми. Не оставаха средства дори списанието да се издаде на хартия, т.е. сумата по целия проект директно отиваше за ScholarOne. В момента ние работим по този стар начин чрез имейла, като аз събирам съвсем прилежно цялата документация и мога да гарантирам, че има поне двама независими рецензенти, обичайно от чужбина. Кая хора отвсякъде, защото и текстовете са отвсякъде. И това, което ние правим като начин за верифициране, е следното: след като някой рецензира определен текст, който има съответен номер, аз изпращам благодарствено писмо на рецензента и той го изпраща на Web of Science. Web of Science верифицира това в профила на рецензента. Съветвам Ви да го правите. Това е най-лесният начин, който съм установила, поне до момента, в който преценим с коя платформите ще работим. Както казах, това е много сложен въпрос, защото става въпрос не просто за работа. Ние работим наистина много, чисто физически. Тук става въпрос за много средства.

Проф. Андреана Ефтимова: От няколко минути доц. Яврукова, директор на Университетската библиотека, е в залата и очаква своя ред, тъй като след това има ангажимент. Заповядайте, доц. Яврукова.

Доц. д-р Биляна Яврукова, директор на Университетската библиотека „Св. Климент Охридски“ и преподавател в Софийския университет: Първо ще

говоря малко за Open Journal System, за инсталациите, които имаме в Софийския университет и какво има в тях. Ще направя връзката с DOI, защото тук никой не спомена DOI, поне в малкото време, в което аз бях тук, а DOI е много важен. И накрая ще споделя какво правим във връзка със задълженията на преподавателите да депозират своите публикации в българския Портал за отворена наука, тъй като вече учените са задължени да депозират своите публикации, или поне част от тях.

Open Journal System, е софтуер с отворен код, т.е. той се ползва абсолютно безплатно, ако има кой да го администрира. Той е предназначен за публикуване на периодични издания. Дори, смея да кажа, на продължаващи издания, защото има конференции, които публикуват сборници всяка година с ISSN. Целият процес е възможно да бъде управляван чрез този софтуер – от момента на подаване на ръкописа до неговото публикуване и съответно разпространение. Не мисля, че е трудно. Тук някои от вас споделиха за начина, по който работят, с изпращане по имейли. Практиката в България на този етап показва, че учените предпочитат все още комуникацията по имейл. Има някаква бариера, бих казала, за депозирането, за качването на ръкописи в платформи, които след това да бъдат оценявани. Иначе процесът се управлява много лесно през OJS, включително и чрез възможностите, които има там за създаване на карта за рецензия и всичко, което е свързано с разпределяне на ръкописа, оценката след рецензията от страна на редакторите и т. н. Положителното при OJS е, че поддържа протоколи, които позволяват широко разпространение на публикуваните периодични издания. Това широко разпространение всъщност е свързано с така нареченото индексирание.

Не обичам думичката реферирание. Смятам, че тази думичка не се употребява правилно, включително в нашата нормативна уредба. Индексирание – това е правилният термин за присъствието на периодиката в различни бази данни, без значение дали са наукометрични, пълнотекстови и т. н. Важното е, всички знаете, изданията да бъдат индексирани, т.е. освен в нашия сайт да се откриват и в други бази данни. Така се увеличава видимостта на научните изследвания.

В OJS се използват световни стандарти от метаданните. Метаданните са с Dublin Core, но има изходи в различни други формати, включително и познатите библиотечни формати - MARC формати за машинно четими записи, както и протоколи, свързани с разпространението на информацията, като протокола OAI-PMH (The Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting). Има и много други плъгини, които обогатяват софтуера и позволяват неговата по-добра работа.

Миналата седмица преминахме през един доста труден период, в който се ъпгрейдна софтуерът, т.е. беше актуализиран. OJS работи много активно по актуализациите, защото в момента най-новият софтуер позволява чрез ORCID идентифициране и потвърждаване както на редакционната колегия, така и на авторите да се избегнат както всичките тези хищни списания, хищни практики, така

и тези хартиени фабрики и т.н. Разбира се, тези практики не може да се нулират изцяло, но все пак има някои ситуации, в които това е възможно.

Другата новост е свързана с литературата, с позоваванията към всяка публикация, защото, освен че ние трябва да публикуваме, е много важно да отдадем нужното на хората, които сме цитирали. Всички знаем, че освен публикации се броят и цитирания, така че това е възможно чрез въпросното място за поставяне на литературата в запис на съответното списание в OJS. Това позволява, когато публикацията се индексира от Google Scholar и от други бази данни, да се отчита цитирането и съответно това повлиява върху h-индекса в Google Scholar. Всички знаем, че това е важно, защото, особено в областта на хуманитарните и обществените науки, h-индексът напоследък се взема от Google Scholar.

Редакторите на научните списания на СУ могат да конфигурират всичко и Университетската библиотека помага за това. Всъщност една от хубавите функции на OJS, която не е нова, е възможността за автоматично регистриране на DOI. Малко по-късно ще кажа какво е значението на DOI.

В Софийския университет имаме две инсталации на OJS. Софтуерните специалисти казват инстанции, за мен това са инсталации. Имаме две инсталации на OJS – едната е за периодични издания, другата е за годишници. Инсталацията за периодични издания се управлява от Университетската библиотека. Имаме системен администратор, който работи в Историческия факултет и в УЦИКТ (Университетския център за информационни и комуникационни технологии). В тази инсталация вече имаме над 20 списания. И това е само за няколко месеца. Инсталацията съществува от доста години, но сега, от февруари – март, задвижихме нещата и вече имаме повече от 10 активни заглавия, които работят изцяло в OJS.

Проф. Андреана Ефтимова: Аз съм много доволна от тази система. И се чудя на доц. Тодорова как успява чрез имейли да управлява целия редакционно-издателски процес. Толкова е мъчителна и трудоемка тази комуникация, но тя успява.

Доц. Васил Загорев: Но е естествена.

Проф. Андреана Ефтимова: Дали е естествена, не знам. Може и да е. Наистина потрудно се престахват съвременните автори да използват софтуерите за дигитално публикуване.

Доц. Биляна Яврукова (към проф. Андреана Ефтимова): Благодаря Ви за оценката! Аз всъщност казвам на всички и на колегите също, че съм тук, в библиотеката, защото ги има преподавателите и студентите. Ако тях ги нямаше, ние нямаше да сме тук. Така че ние сме тук заради вас. И трябва да направим всичко възможно, за да подпомагаме дейностите.

Какво прави университетската библиотека и как подпомага нашите преподаватели? Координира процеса по създаване на пространство за периодичните издания. Подготвяме насоки за работа с OJS. Сега малко се забавихме, но все пак ъпдейтът е от миналата седмица. Ще ни отнеме малко време, за да актуализираме насоките за всяка една част от процеса на управление, на публикуването на периодични издания с този софтуер, от създаването на сайта до качването на статиите, преминаването през рецензия, до публикуването и присвояването, регистрирането на DOI. Разработваме и други полезни материали, като например инструкции за цитиране по различни стандартизирани системи. Към момента сме готови с APA и Harvard. Предстои да направим и по други системи, но опитът показва, че най-често като че ли учените избират APA и Harvard за цитиране. Имаме също така изготвени материали, свързани с изискванията за индексирание в DOAJ, в Scopus, в Web of Science. Всъщност затова сме си свалили това, което колежата доц. Загорев е превел. Нека Ви (към доц. Загорев) покажа, че там стои точно Вашето файлче, с Вашия превод. Смятам, че то е изключително полезно и всички ние трябва да си помагаме заедно в този път.

Събрали сме всичко на едно място, за да могат нашите учени да имат достъп до тази информация. При необходимост провеждаме обучения за работа със софтуера. Опитът показва, че доста от редакционните колеги предпочитат сами да работят с софтуера.

Ако имат някакви проблеми, идват и бързичко решаваме проблема. Така процесът върви доста по-бързо. В същото време има редакционни колегии, които предпочитат Университетската библиотека да въведе ретроспективно броевете на списанията. А виждам, че вече ще има и колеги, които няма да използват всички възможности на OJS, рецензирането ще минава по имейл и ще искат да качваме новите статии на новите броеве. Така че ние сме готови, правим го. Това е част от нашата работа. И сме ангажирани с това. Има двама колеги, които въвеждат и вече са въвели една немалка част от всичките тези 20 издания, които ще видите. Това обаче е само в случаите, в които процесът на рецензиране не минава през софтуера.

Най-трудният момент е с цитиранията, със списъка с позовавания. Там е най-голямата пречка, защото за мен беше изненада, но масово в нашите списания, специално на Софийския университет, цитиранията не са по начина, по който трябва да бъдат, т.е. те не са стандартизирани, а това е изключително важно. И знаете ли какво казвам на всяка редколегия? Защо е важно? Защото когато списанието се индексира от SCOPUS, Web of Science и от други такива платформи, не мислете, че въвеждат всичко на ръка. Не го въвеждат. Там има машина и всичко се случва компютризирано. Ако не е правилно подредено, няма да бъде разчетено. Това също би могло да бъде причина за отказ от индексирание в съответните бази данни, макар и негласен мотив. Но е факт.

Библиографското описание трябва да бъде стандартизирано. Знам, че за вас е много досадно – точките, запетайките, кавичките, скобичките и т.н., но това е начинът, по който могат да се разпознаят отделните елементи от описанието. При необходимост помагаме и при създаването на сайт на списание. Ето например миналата седмица в рамките на около час и половина създадохме структурата на сайт.

Каква е връзката между OJS и DOI? Защо DOI е важен? Много често чувам, че DOI е идентификатор на дигитален обект. Всъщност съгласно стандарта DOI е дигитален идентификатор на обект, не е задължително обектът да бъде дигитален сам по себе си. Така че правилният превод е „дигитален идентификатор на обект“. Дефиницията, която е в стандарта за DOI, е следната: стандартизиран номер, който сам по себе си няма разбираемо значение и е предназначен за използване както от хора, така и от машини. Всъщност DOI по своята същност е един линк. Той замества линка, като в същото време еднозначно идентифицира даден ресурс, дадена статия, даден брой на периодично издание, дадена книга и т. н. Може да се регистрира дори DOI за резюме. Тоест за много обекти, за които има информация в интернет, може да се създаде DOI и съответно да се регистрира. Всъщност DOI осигурява оперативна съвместимост между различни източници. В неформални разговори съм чувала, че едно списание трябва да има DOI на статиите, за да бъде включено в наукометричните бази данни Web of Science и SCOPUS. Защо? Защото, както ви казах, те не въвеждат една по една нито библиографията, нито самите статии, това вече се взима автоматично от DOI.

Сега има създаден нов индекс чрез DOI, не знам дали сте го видели в Web of Science. Това, което има DOI, влиза в Web of Science, но това не означава, че е индексирано, нито пък, че влиза в наукометричните показатели, а просто че се открива информация за съответната статия или за името на автора. По същия начин е и с дисертациите.

Библиотеката изпраща дисертации към ProQuest Dissertation and Thesis, чрез тях те влизат в Web of Science. Не участват в никакви метрики, но имат видимост и това е важно за самия учен. Тези публикации не се смятат за индексирани публикации сами по себе си, но в DOI се съхранява информацията за самия ресурс и за цитираните публикации в него.

Така че процесите са два при DOI – веднъж имаме присвояване, след това имаме регистрация. В Софийския университет имаме създадени формули за различните видове обекти, защото ние сме голяма институция и ако няма някакъв контрол, трудно можем да управляваме целия процес по регистрация и присвояване на DOI.

Университетската библиотека е отговорна за присвояването, за генерирането на DOI. Отговорна е и за воденето на регистър на DOI. Университетската библиотека

подпомага, т.е. осъществява регистрацията на DOI, когато трябва да се прави ръчно, а не се прави чрез OJS. Така че имаме колеги, които са ангажирани и с този процес.

Колко от вас познават структурата на DOI? DOI се състои от три основни части. Имаме така наречения резозувър, който ни позволява идентификаторът да стане линк. След това имаме префикс и суфикс. Префиксът е константа за определена организация. В Софийския университет всеки един от нашите факултети има присъден префикс. И имаме списъци на тези префикси. Суфиксът е нещо, което се създава по формула, както вече казах. Това по принцип не трябва да е значещо за външни хора, но за нас е понятно. Така или иначе, ние сме задължени да поддържаме и регистъра за регистрираните DOI-та, което, мисля, е доста трудоемка задача, но е част от правилата за присвояване и регистриране на DOI в Софийския университет. Имаме и разработени насоки за ръчно регистриране на DOI, подобни на насоките, които сме направили и за OJS.

Проф. Мария Ендрева: Извинявай, Биляна, може ли да попитам? След като Университетската библиотека отговаря централно за тези DOI-та за всички факултети, защо непрекъснато трябва да правим доклади, за да плащаме три DOI-та, пет DOI-та и т.н, които са някакви стотинки, два долара и подобни суми и трябва да дойдат от нашия факултет до Университетска библиотека? Въпросът е не може ли тези средства, за заплащането на DOI-та да се получават директно от там, откъдето е бюджетът на Университета и да отиват директно където трябва.

Доц. Биляна Яврукова: Това не се решава от нас. Университетската библиотека няма бюджет, за да заплаща DOI-та. Те са смешни суми, обаче, когато се съберат много, вече стават нетолкова малки. Не отговаряме за финансовата част. Финансовата част не минава през Университетската библиотека. Тя минава към момента през Университетското издателство. Ние сме поели ангажимента да управляваме самия процес на присвояване и регистриране, понеже в рамките на Софийския университет няма кой друг да го направи. Относно финансовата част, тя е извън нас. И по-добре да я оставим извън нас.

Проф. Мария Ендрева: Но ние си ги присвояваме и регистрираме. Някой знае ли дали ги плащаме после?

Доц. Биляна Яврукова: Да. На всеки четири месеца идва фактура. Ние водим регистър, който предоставяме, и чрез този регистър и докладите, които са получени, те получават доказателство, че парите са изразходвани за DOI.

Доц. Биляна Яврукова: Какво ни помага OJS и DOI? И защо е добре списанията на Софийския университет да бъдат управлявани чрез OJS и да имат DOI? Защото ще бъдат откриваеми чрез различни търсещи машини от типа на Google Scholar. Ще могат да влязат и в различни системи за търсене от типа на EBSCO и т. н. Ще могат да влязат и в репозиториуми с ресурси на отворен достъп.

Ще кажете: защо ни е необходимо? Веднага ще ви отговоря. Open Alex например беше използван за една от класациите, в които беше включен Университетът. Присъствието ни и в такива репозиториуми е изключително важно. Можем да влезем и в пълнотекстови бази данни. Сега доста от нашите списания подадоха заявления за EBSCO. Някои от тях вече получиха отговори.

Другите са в процес на оценка. Също имаме и такива, които започнаха постепенно да се включват в ProQuest. Разбира се, голямата цел на всички са наукометричните бази данни. Съветвам Ви да пробвате първо със SCOPUS и след това с Web of Science, защото SCOPUS е малко по-лесен.

Българският портал за отворена наука не е свързан с OJS. Няма как да бъде свързан. Всъщност Българският портал за отворена наука, може би всички знаете, се поддържа от НАЦИД и предоставя достъп до метаданни за обекти, които обаче са достъпни пълнотекстово в самата научна организация, в случая при нас, в Университета или в институционално хранилище, или в дигитални колекции от типа на тези, които има Университетската библиотека. Съгласно Наредба №1 от месец март всеки университет трябва да упълномощи едно длъжностно лице, което да отговаря и да депозира публикациите на авторите. Както казах в началото, учените се задължават да публикуват с отворен достъп всички свои публикации, които са създадени в рамките на проекти, финансирани с публични средства. И библиотеката подпомага този процес. Аз съм упълномощеното лице, но тъй като няма как да кача всичките публикации, това се случва автоматизирано, чрез нашите дигитални колекции. Много е важно да отбележа, че публикациите в Портала трябва да бъдат рецензирани и публикувани. Там не могат да се качат например препринти. Не можем да качваме и наши разработки, които са към някаква организация. Изготвили сме насоки какво не можем да качваме в Българския портал за отворена наука. Чрез Българския портал за отворена наука метаданните се предоставят на Европейския портал, Европейската инфраструктура за отворена наука и Европейския облак за отворена наука, както и на други структури, за които НАЦИД прецени. Как Университетската библиотека прави това? Чрез нашите дигитални колекции. И сега ще попитате каква е връзката с научната периодика. Веднага ще Ви отговоря. В нашите дигитални колекции имаме вече над 40 000 ресурса. Смя да твърдя, че това е най-голямата дигитална библиотека в България. Тя използва софтуери, стандартизирани инструменти за създаване, поддържане и разпространение на информационните ресурси, като от нашите дигитални колекции към Българския портал за отворена наука отиват няколко колекции: колекцията „Научно наследство“, където имаме дигитализирани книги и статии на видни български учени, колекцията „Периодични издания“, Годишника на Софийския университет, дисертации, защитени в Университета, както и автореферати на дисертации. Ние сме задължени и събираме всички автореферати

на защитените дисертации в Университета. Всяко депозирано при нас периодичното издание е качено в нашите дигитални колекции и разработено аналитично. Статиите на учените от Софийския университет са качени в колекцията „Научни публикации на преподаватели от Софийския университет“ и също са в Българския портал за отворена наука. Списанията отиват веднъж като цялостна публикация и веднъж като отделни статии на учените от Софийския университет. И по този начин, разбира се, се увеличава и видимостта на авторите и възможността да бъдат цитирани техните публикации.

Проф. Мария Ендрева: Тук мога ли да задам един въпрос? Как точно ги взимате, т.е. ние трябва да ги подадем специално към Вас?

Доц. Биляна Яврукова: Няма как иначе да ги вземем. Достатъчно е общият брой да дойде. Имаме софтуер, с който много бързо разделяме броя. Благодаря Ви за вниманието. Ако имате въпроси, на разположение съм още 10 минути.

Проф. Андреана Ефтимова: Д-р Александър Георгиев, който е отговорен редактор на сп. „Медии и език“, има въпрос.

Д-р Александър Георгиев, отговорен редактор на сп. „Медии и език“ и асистент в ИБЕ при БАН: Да, аз искам да попитам нещо. Казахте, струва ми се, че работите върху създаване на нещо като шаблони по различни стандарти за цитиране. Така ли е? Мислите ли за създаване на някакви CSL (Citation Style Language) файлове, които могат да се ползват с референс мениджър като Zotero например?

Доц. Биляна Яврукова: Не.

Д-р Александър Георгиев: Защото това според мен би могло да бъде много полезно.

Проф. Мария Ендрева: Има толкова много стилове на цитиране. Избираш един, който да е международен.

Д-р Александър Георгиев: Не са добре преведени на български. Само питам.

Доц. Биляна Яврукова: Всъщност то и Word позволява форматиране на цитиране. Дори в някои случаи е по-добрият и удобен вариант. Защото примерно сте писали статия за някъде. Отказват статията да бъде публикувана. Избирате друго списание. Това автоматично се случва в Word. Принципно не сме мислили. Може би нямаме все още и техническата подготовка за това? Работим със стандартизирани формати във нашата библиотечна система. Обемът на записите ни е доста голям. Бихме могли да ги извлечем, да ги преформатираме и да ги изпратим, но честно казано, не съм много запозната с този начин на качване.

Проф. Мария Ендрева: Има ли безплатна програма за цитиране, която може да ползваме, за да я препоръчаме на колегите от катедрите? Аз преди години използвах EndNotes, обаче те са скъпи.

Д-р Александър Георгиев: Zotero е безплатна. Не знам в Word дали могат да се импортират данни по DOI-та, което в Zotero може и е много удобно, когато данните са коректни?

Доц. Биляна Яврукова: Не, не може. А как се въвежда? С DOI-та ли се въвежда?

Д-р Александър Георгиев: Ами да, възможно с DOI-та, когато данните са попълнени коректно и се избере стил на цитиране, цитатът е готов, описанието е готово.

Доц. Биляна Яврукова: От регистрите, които правим, DOI-тата много лесно могат да бъдат изведени.

Д-р Александър Георгиев: Да, така е. Но сега видях, примерно в сайта с годишниците, че като че ли всички страници са само на английски.

Доц. Биляна Яврукова: А, не. Това е на ФМИ. При тях сайтът е само на английски. Има възможност за избор. Дори сега започнахме едно списание, което публикува на български, френски, английски. Никое от другите списания не вижда интерфейса на френски, но списанието има интерфейс на английски, така че това може да се конфигурира в OJS. И немски също можем да добавим.

Проф. Мария Ендрева: Нашето е към Университетския изчислителен център. Там е нашият OJS. И сега може ли да го прехвърлим към вас?

Доц. Биляна Яврукова: Така правим в момента с едно списание, което беше едно единствено на една инсталация. Така че – да.

Доц. Васил Загорев: Говорихте за задължението статиите да се публикуват в BPOS (Българския портал за отворена наука), само че тук се получава една парадоксална ситуация. Парите за публикуване в индексирани списания не са много и когато, примерно от Шпрингер ти поискат 2500 евро, за да публикуваш с отворен достъп, ти ги нямаш в бюджета. Публикуваш с така наречения статут под карантина, което означава, че не можем да качим материалите в BPOS и да изпълним изискванията на Фонда. Как може този омагьосан кръг да се прекъсне?

Доц. Биляна Яврукова: Това е решено в закон. Решено е, че всички договорености с издателя са невалидни, ако не позволи вторично публикуване, защото публикуването в Българския портал за отворена наука се води вторично публикуване. Но все пак моята препоръка е да внимаваме с чуждите издания. Защото можем да станем нежелани, когато авторите публикуват в тези списания. Аз бих обърнала нещата по друг начин. Какво пише в договора относно вторичното

публикуване? То е под ембарго, за да бъде достъпно на сайта на списанието. А за правото за вторично публикуване от страна на автора?

Доц. Васил Загорев: Само за нуждите на кариерното развитие.

Доц. Биляна Яврукова: Това е свързано с нуждите на кариерно развитие, защото е изискване на българския закон.

Доц. Васил Загорев: Значи това решава проблема.

Проф. Андреана Ефтимова: Има ли някой от вас трудности, проблеми, които да сподели или изобщо интересни случаи? Аз бих отбелязала един куриозен случай. Оказа се, че сп. „Медии и език“, на което съм главен редактор, е регистрирало за първи път Софийския университет в Crossref. Според предвиденото в проект подадох доклад до ректора за закупуване на DOI и регистрирахме списанието и Софийския университет като негов издател в Crossref. Впоследствие се оказа, че Софийският университет решава да осигури DOI за своите издания и открива, че е вече регистриран. Нека гл. ас. д-р Йордан Карапенчев да разкаже по-подробно, както и да представи презентацията си.

Гл. ас. д-р Йордан Карапенчев, зам. главен редактор на сп. „Медии и език“ и преподавател в Софийския университет: Наистина беше забавна ситуация. Тогава и деканката ни писа, и заместник-ректорът: кой е Йордан Карапенчев, какво е регистрирал. А аз просто отговорих в контактната форма кой е университетът. Така регистрирахме Софийския университет. Затова имаме собствен префикс на списанието, различен от префикса на факултетите, защото имахме първи DOI, преди факултетите да си създадат. Така че станахме по-особени благодарение на това, че първи прокарахме тази пътечка. Crossref е тази платформа, която администрира качването и създаването на DOI-та. Има и други платформи, които го правят, но мисля, че това беше най-практичният избор за нашия университет, и се радвам, че така добре се стекоха обстоятелствата впоследствие.

Аз съм планирал да поговорим за начина на индексирание и как се борим да влезем в различните системи като Web of Science, SCOPUS или ERIH PLUS. Мога да ви разкажа и за нашите прекеждия в тази област. В момента все още не сме в Web of Science и SCOPUS, но пък успяхме в ERIH PLUS и още 12 бази данни.

Тук говорихме например за понятието импакт фактор. Какво е импакт фактор и как се мери той? Това не е някаква много сложна формула. Импакт факторът на едно списание е броят цитирания, разделени на броя статии за определен период от време. Например, ако тази година сте имали 20 статии и сте имали 20 цитирания, вашият импакт фактор е 1, което е доста добре. Може да не звучи като някакво голямо число, но всяка статия си е намерила средно определен брой цитирания. Тук има и една малка уловка. Примерно, ако искате да се индексира Вашето списание в

Web of Science, статиите трябва да са цитирани в Web of Science също, т.е. не се брои, ако са цитирани в някое по-малко неререферирано списание. И оттук идва голямата трудност при индексването на списания, особено в сферата на хуманитаристиката. Получава се един омагьосан кръг, който много затруднява процеса на индексване. Горките докторанти, които сега обяснихме как в повечето случаи са нежелани автори, са важни, защото, от една страна, искаме да имаме повече текстове в нашите списания, а докторантите са задължени да публикуват в процеса на подготовка на дисертацията си. От друга страна, е много малко вероятно някой да цитира в Web of Science статия на докторант, или поне е по-малко вероятно. Статистически погледнато някой водещ международен учен има много по-голяма разпознаваемост, вероятно и по-добро изследване, по-лесен достъп до публикуване. Затова предпочитаме по-малко автори, но утвърдени учени. Не може обаче да са твърде малко, за да имаме смислено списание, защото трябва да имаме и определена периодичност на изданията, да имаме регулярност на публикуването в продължение на две или четири години. Така че ни трябва и хем много автори и текстове, хем да са добре цитирани от други списания, които вече са индексирани в Web of Science. Това е голямото предизвикателство. Останалите чисто формални критерии са следните. Първо трябва да имаме описани ангажиментите на рецензентите, публикувани на сайта. Много добра практика е самата рецензентска бланка. В тази бланка да има разписани какви са критериите за оценка и тя да бъде достъпна на самия сайт и за рецензентите, и за публикуващите, за потенциалните автори, които подават ръкописи, за да се ориентират как се оценяват публикациите. Друго изискване е да има публикувани насоки за цитиранията на сайта на списанието.

Трето – многоезичност. Независимо на какъв език е списанието, всяка една публикация трябва да има резюме, което да е преведено на английски. С колежата д-р Георгиев сме превеждали на хора, които не са го направили, защото трябва да отговорим на изискванията. Превеждаме ключовите думи, превеждаме резюмета. Те трябва да са и на видимо място. Самият URL-адрес трябва да ориентира и за варианта на български, и на английски. В нашето списание например, за да влезеш до статията, минаваш през двата абстракта – на български и английски. Не ги пропускаш, а това е много важно за индексиранията системи.

ERIH PLUS изисква всички тези неща, без библиометричните изисквания за броя цитати. Нещо, което изисква ERIH PLUS впрочем, както и други бази, е броят на авторите, които са част от една академична институция, да бъде не повече от една трета. Ние например сме издание на Софийския университет и разбира се, при нас публикуват нашите докторанти и колеги от Факултета по журналистика и масова комуникация и от други факултети. Бяхме надхвърлили тази една трета като лимит и индексиранията платформи сметнаха, че списанието няма необходимата

академична независимост, че е зависимо от една институция. Това важи за всички останали бази данни. Трябва да проверя точните проценти. Мисля, че за едната база данни бяха 25% да са от една институция, за другата бяха 30%. Някои чисто легални трикове за спазване на процентното съотношение на авторите според афилиацията им са да се канят пенсионирани колеги като външни, независими автори.

По отношение на авторството и на авторите има предвидени системи, които предотвратяват заобикаляне на някои от правилата. Например, ако някой наш автор цитира 5, 6, 7 статии от определено списание в статия, която публикува в WoS, и изведнъж се вдигне импакт факторът на списанието, тогава се сблъсква с проверка дали цитатите от един източник не са твърде много и дали авторът не е свързан с него и не е публикувал там. Не може повече от 20% от цитатите, които формират импакт фактора, да са от един автор.

Проф. Андреана Ефтимова: Имаше такива практики в чужди издания. Задължаваха поне по 10 статии от съответното списание да са цитирани, за да публикуват даден текст.

Гл. ас. д-р Йордан Карапенчев: 10 е внушителна бройка. На фона на броя статии, които има за година в едно списание, 10 е много. Така че това е сериозен трик, който може би са пробвали, но вече го ограничават.

Мога да отговаря на някакви въпроси, свързани с тези процеси по индексирание, особено за ERIN PLUS. За улеснение на проверяващите впрочем е много добре да се направи на сайта списък на български и на английски с всички автори с всички техни публикации. Изглежда като много досадна работа и тя е такава, но когато имаме тази база данни с всички, които са публикували, е много по-лесно и за нас в бъдеще да си извадим такава статистика, когато кандидатстваме в SCOPUS или Web of Science.

Доц. Биляна Тодорова: Scopus има такава статистика за самоцитиране на списание, т.е. какъв е процентът на цитиранията на едно списание в самото списание. Това е риск и ние никога не можем да сме сигурни къде сме точно, заради което общо взето не приветстваме цитиране на списанието в самото списание. Не знаем дали това няма да бъде използвано по някаква причина срещу нас. А в същото време е важно да имаме h-индекс, който се формира от цитиранията на текстове за списанието в рамките на три години. Никак не е лесно, особено за хуманитарните списания, където по принцип нещата се случват доста по-бавно.

Така че за мен въпросът е ясен, много бих се радвала да има много, много български списания, които са в SCOPUS и Web of Science. Но изобщо не ни е необходимо всички списания да са там, защото това в голяма степен ограничава. Първо, прави ни по-международни като издания, а не български. Не можем да публикуваме повече от една трета текстове на вътрешни автори. Освен това трябва да имаме поне

една трета чужди автори, което означава, че едни професионални кръгове, които са създадени и които много често са свързани с определено списание, могат да бъдат разрушени. Списанието минава сухо по някаква процедура, има си рецензенти, публикуват се различни автори от различни държави, но ние знаем, че науката се прави във връзка с други единомислещи хора, а не е някакво състезание на отделни писти.

В този смисъл много ще се радвам, ако фокусът не бъде поставян само върху публикуването в SCOPUS и Web of Science, защото ми се струва, че в момента това се превръща в самоцел. В Полша имат собствена система за точкуване на списанията и независимо дали са индексирани в международни бази данни, ако са традиционно силни, те се оценяват много високо и носят на авторите много точки.

Проф. Мария Ендрева: При нас съответствието е референтният списък на НАЦИД, но той е твърде широк, защото всичко е там. Университетите у нас дори финансово поощряват публикациите в тези две бази данни – SCOPUS и WoS, с което просто казват, че само това важи.

Доц. Биляна Тодорова: Заради което в един момент няма хора, които да желаят да работят в редакция на списания в Web of Science и SCOPUS, а искат да публикуват в списания на Web of Science и SCOPUS. Защото да работиш в списание, което е индексирано в Web of Science и SCOPUS, не ти носи почти никакъв финансов ресурс на практика. Ние всички знаем колко плаща Фондът за един проект.

Проф. Мария Ендрева: И сега не ни носи, като работим без Web of Science.

Доц. Биляна Тодорова: Така е, но нищо не се променя в този смисъл. Поне такъв е моят опит. Колегите имат интерес да публикуват в SCOPUS и Web of Science, което в един момент излиза финансово по-изгодно. Разбира се, хубаво е да има повече списания, хубаво е да има къде да публикуваме, хубаво е нашата наука да бъде видима в световен мащаб. Това е така, но ние в момента убиваме и добри издания, защото те не могат да съберат достатъчно текстове, защото всички са се юрнали да публикуват в SCOPUS и Web of Science.

Проф. Андреана Ефтимова: Моето послание също е такова – че умират издания, които не са в SCOPUS и Web of Science, защото авторите предпочитат и обстоятелствата налагат да публикуват само в реферирани издания. Така че в някакъв смисъл сме новопоявили се издания, които са застрашени вече от изчезване.

Гергана Мартинова, началник отдел „Библиотечни и информационни услуги“ в библиотеката на НБУ: И тази година, както миналата година, темата е „Кой притежава нашето знание?“. И всички тези неща, които са изговориха днес, всъщност показват това. Много ви благодаря още веднъж!

Докт. Даниела Статулова, редактор в Института по изкуствознание на БАН и докторант в Софийския университет: Работя като редактор към Българската академия на науките, като моя е отговорността за подаване на информация към Web of Science, тъй като всяка година провеждаме международна конференция „Изкуствоведски четения“ през април месец и след нея докладите на всички учени попадат в сборник, който като форма е годишник. Оказа се, че трябва да се води Annual, за да може в Web of Science да си го водят като годишник, въпреки че имаше възражение от наши учени, че всъщност това си е сборник. Въпреки че този наш годишник от 2017 г. е в Web of Science, всяка година се подава информация, но няма гаранция и не се знае на какъв принцип ни индексират. Всяка година подавам писма от името на директора с линк към сборниците, които са с отворен достъп на сайта на института. Една година се индексират, друга година не се индексират. И няма обяснение от страна на редактора в Web of Science, който отговаря за конференциите, защо това се случва. Казват ни, че всъщност ние не сме подали. Като подадох миналата година, без никакви допълнителни писма и комуникации ни индексираха. Тази година все още чакаме. Последния път ми казаха, че има структурни промени – смяна на отговарящите и затова не са ни пропуснали. Това са едни формални писма, които би трябвало да са рутина, но няма гаранция. Веднъж влезли не означава, че ще бъде сигурно индексират.

Проф. Гинка Механджийска, главен редактор на сп. „Социално дело“ и преподавател в Софийския университет: Много благодаря за поканата! Аз се чувствам много добре подкрепена тук поради факта, че представляваме една общност, еднакви неща ни вълнуват.

Две думи за нашето списание. Сп. „Социална работа“ е създадено през 2013 г. Заявихме се тогава с претенция да сме първото научно издание по тази тясна проблематика. Още в началото тук, на форума, проф. Ефтимова говори за стесняването и разширяването. И да, разбира се, както и други колеги споделиха, и ние минахме през тази амбиция за стесняване, която след това се разшири. Действително нашата област е много тясна и научно-социална работа в България се разработва в едни доста по-късни години в сравнение с други стари традиционни науки и приложни полета, които имат много по-стара основа и традиция. Така че едно такова издание от 2013 г. до сега все още не може да каже, че се е закрепilo, че има сигурен поток от автори и публикации. Напротив, по отношение на разширяването, разбира се, ние потърсихме мултидисциплинарността. По отношение на социалната работа това не е трудно, тъй като самият ни предмет на изследване и разработване е силно интердисциплинарен. Но не мога в никакъв случай да кажа, че това ни осигури много автори.

Всяка научна област има своите издания и специалистите публикуват там, но тук има предимно хора от сферата на журналистиката и медиите. И мога да хвърля

ръкавица – например, ако някой изследва публичния образ на социалния работник в медиите, да се чувства поканен да предложи за публикуване в сп. „Социална работа“. Един такъв материал, мисля, че би спечелил много четения, вероятно и цитирания. Това е пример за интердисциплинарността. Без да повтарям много неща, които тук се казаха, искам само да споделя мисли, които също така се активираха тук, на форума. Принудени от обстоятелствата, всички хора в редколегиите сме се увлекли фанатизирано да се стараем да покриваме изисквания за индексирание, да влезем в различни бази данни. Получава се едно такова усещане обаче за дехуманизиране на редакционно-издателския процес. Той се превръща в една технологична рамка, която ние трябва да попълним, да покрием. А всъщност всички тези редакционно-издателски процеси и системи се състоят от хора. И там, при тези хора, възникват различни преживявания, които са доста неуловими, но се отразяват на крайния продукт, на крайния резултат. Там е уязвимостта на авторите например. Уязвимостта как ще бъдат оценени, страховете от рецензирането се проявяват по един или друг начин. Това е психологическата страна на цялата ни работа, която се сблъсква с технологиите. Кого вдъхновява, кого плаши... Исках да споделя и тази страна от нашата работа, която също е важна и не трябва вероятно да бъде измествана от този голям приоритет да попаднем в международните бази данни, да покрием техните формати.

И един въпрос тук, за който също бих се радвала да получа някаква обратна връзка. Ставаше дума за недостига на човешки ресурси. И в презентацията на проф. Ефтимова се спомена, че на ниво редколегии, разбира се, правим ротации и т.н. Дали някой има практика с гост редактори, т.е. учени, които не са официално част от редколегията? Дали някой е ползвал или попадал на такава практика да бъдат ползвани гост редактори за определени броеве? Нещо като внос на кадри за малко.

Гл. ас. д-р Иван Тенев, редактор на сп. „Германистика и скандинавистика“ и преподавател в Софийския университет: Гост редактори могат да бъдат включени в редакционната колегия за съответната година на броя, ако се отчитат някакви точки за редакторска дейност. Ние имаме някакъв минимален опит с гост редактори, понеже нашето сп. „Германистика и скандинавистика“ имаше два извънредни броя миналата година. За тях редколегията беше сформирана не от нас с проф. Ендрева, а от други членове на катедрата по германистика и скандинавистика, които нямат отношение към списанието. Те свършиха добра работа, но тук правя уговорката, че общо двата броя съдържаха над 40 материала от една юбилейна конференция. В този случай имахме нужда от външни за списанието редактори. Те са упоменати в редколегията на съответния брой. После това ни създаде проблеми. В една от базите данни, за която кандидатствахме, бяха изчислени колко членове на редколегията имат материали или са рецензенти в последните два броя на списанието, и се оказа, че съотношението не беше както

трябва. Сега предстои да кандидатстваме с настоящия редовен брой. Но така или иначе имаме една обща забележка. Последните 4-5 години, в които с проф. Ендрева се опитваме да регистрираме нашето списание, където може и както може, общото ми е впечатление, че цари хаотичен информационен поток от различни източници. Една част от него е силно неофициален. Някой там казва - ти знаеш ли, че то май всъщност трябва еди-какво си. Това много ме смущава, защото, както гласи вицът, заекът е ту с шапка, ту без шапка. Ние сме винаги в позицията без шапка, в предпоследна някаква версия. Така споделям общото впечатление, че този хаос създава доста излишна работа. Хиляди пъти съм преправял сайта на нашето списание, за да включи милиони неща.

Доц. Васил Загорев: Не знам дали сте преминали процедурата за приемане в DOAJ, но те имат изискване официално на сайта на списанието да се спомене чека, с който се осъществява проверката за плагиатство. Имахме национален лиценз за Strike Plagiarism, но той падна и искам да Ви попитам какъв е Вашият опит и какво ще предприемете. Сега ние си плащаме месец за месец на ниво университет, но това няма да е много изгодно.

Доц. Йордан Ефтимов, програмен директор на Издателството на НБУ и преподавател в НБУ:

Опасявам се, че моето изказване ще прозвучи не като едно от завършващите тази толкова продуктивна кръгла маса, на която се разискваха конкретните практики и проблеми с научни индексирани мрежи, с платформи за сляпо рецензиране и индексирани, с шаблони и с фабрики за наука, а като отварящо радикално различна перспектива. Но аз не мога да се съглася, че борбата с плагиатството и псевдонауката може да се води достатъчно добре с помощта на машини. Убеден съм, че истинската наука се прави от учени, които винаги могат да разпознаят дали един текст е написан от изкуствен интелект например. Същото се отнася и за плагиатството – специалистите в едно поле би трябвало да са добре известни и съответно за тях е съвсем ясно какво е написано вече в добре познатото им поле.

Когато се появи онази версия на ChatGPT, след която целият свят попадна в омаята на „революцията на ИИ“, това се случи през зимата на 2023 г., в големи сектори от академичното пространство настъпиха трусове. Как щели да се справят със студентските текстове, написани от ИИ. Ами както и с преписването без ИИ – ще познаете по качествата на текста. Дори не като препитате авторите устно, а само като прочетете критически предложените текстове. През януари 2023 г. един студент по мениджмънт в Руския държавен хуманитарен университет в Москва, Александър Жадан, защитава дипломна работа (което се равнява на магистърска теза у нас) на тема „Анализ и усъвършенстване на управлението на игрова организация“, след което обявява, че е написана от ChatGPT и предизвиква скандал. За него неколккратно пишат в „Парламентарния вестник“ на Руската федерация. Каква е

поуката, ако питате мен? Поуката е, че щом рецензентите в един университет не могат, така да се каже, с голи ръце да разпознаят неавтентичността на една дипломна работа, това означава, че или си гледат работата през пръсти, или се възлагат такива теми за дипломни работи, които не съдържат априори никакъв иновационен потенциал. Да не забравяме – изкуственият интелект може да търси из електронни бази данни и да комбинира, той не е способен да създаде научен проблем, върху чието решаване да работи.

Що се отнася до SCOPUS и Web of Science, научните мрежи, обожествени в периферни научни пространства като българските, практиката ни показва два проблема. Единият е генетичен – и двете мрежи принадлежат на западни научни консорциуми, които развиват лесен за разконспириране научен империализъм дори само с доминацията на английския език. Вторият е, че в тях се развиват вече описаните корупционни процедури, които би трябвало да сринат реномето им на менторстващи в съвременната наука. Но ние се държим като жители на бананови научни републики.

Но основната цел на кръглата маса е изпълнена и всички вие споделихте своя опит при правенето на електронни научни списания. Информирахте се взаимно и вероятно си представихте форми на сътрудничество.

Проф. Алберт Бенбасат, преподавател в Софийския университет и бивш редактор в Университетското издателство „Св. Климент Охридски“:

Радвам се, че доц. Ефтимов припомни, че редакторите в научните списания не са само администратори, но и учени с критично око. Трябва да са такива.

Materials from the National Round Table "University Scientific Periodicals in the Field of Media and Communications - Current Problems and Perspectives"

Abstract. On October 20, 2025, from 9:30 a.m. to 2:00 p.m., in the New Conference Hall in the Rectorate of Sofia University "St. Kliment Ohridski", the National Round Table was held on the topic: "University Scientific Periodicals in the Field of Media and Communications - Current Problems and Prospects". The round table is organized under the project "University Scientific Periodicals in the Field of Media and Communications - Current Problems and Prospects" (Agreement 80-10-42 of 23.05.2025 with the head: Prof. Dr. Andreana Eftimova) at the Scientific Research Fund of Sofia University "St. Kliment Ohridski". The event marked the International Week of Open Access to Scientific Information, which this year takes place from October 20 to 26 and is entitled "Who Owns Our Knowledge?" The motto of the week is the statement of Michelle Bachelet, UN High Commissioner for Human Rights, which reads: Our call today is principled, life-saving and urgent. People around the world need states, international organizations, scientific and medical institutions and professionals to ensure the widest possible exchange of scientific knowledge and the widest possible access to the benefits of scientific knowledge. This is key to any effective public health policy. It is essential for the fight against climate change (<https://www.openaccessweek.org/>).

Keywords: editorial and publishing software, scientific periodicals, open science, indexing